

СТАНОВИЩЕ

от доц. Силвия Иванова Филкова, д.оз.
Учебен сектор „Рехабилитатор“, Медицински колеж,
Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“ - Варна

На дисертационен труд на Донка Трифонова Султанова на тема:

„ОСОБЕНОСТИ НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ В ДЕТСКО ОТДЕЛЕНИЕ И КОНТРОЛА НА ИНФЕКЦИИТЕ“

Научни ръководители:

доц. Цонко Паунов, д. м. и проф. Елена Желева, д. п.

За присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4.Обществено здраве и научна специалност: Управление на здравните грижи

Данни за процедурата

Със заповед на Ректора на Медицински Университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - Варна № Р-109-251 от 01.08.2019 г. Донка Трифонова Султанова е зачислена като докторант в редовна форма на обучение в Докторската програма по „Управление на здравните грижи“ към Катедра „Здравни грижи“, Филиал – Сливен към Медицински университет - Варна за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве, по научна специалност „Управление на здравните грижи“. На катедрен съвет на Катедра „Здравни грижи“, Филиал Сливен към Медицински университет Варна № 7 от 14.07.2022 г. е установена готовността за публична защита на докторантката и е направено предложение за състав на Научно жури.

Настоящото становище представям в качеството си на член на Научно жури, съгласно Заповед на Ректора на Медицински университет - Варна № Р-109-310 от 29.07.2022 г. за осигуряване на процедура по защита на дисертационен труд на тема „Особености на здравните грижи в детско отделение и контрола на инфекциите“, разработена от Донка Трифонова Султанова, докторант в Катедра „Здравни грижи“. Съгласно протокол № 1/08.08.2022 г. от първото заседание на Научното жури съм определена да представя становище за дисертационния труд.

Представеният комплект материали на хартиен и електронен носител е подготвен и представен в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет - Варна.

Биографични данни и професионално развитие на кандидатката

След като завършва базовото си образование придобива висше образование със специалност „Медицинска сестра“ в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ Варна, Филиал - Сливен, през 2017г., Донка Султанова продължава устойчиво професионалното си развитие и обучение. През 2019 г. тя придобива магистърска степен по „Управление на здравните грижи“ в Тракийски университет – Стара Загора.

От месец август 2017 до момента работи като медицинска сестра в МБАЛ „Д-р Иван Селимински“ АД, в Отделение по педиатрия.

Академично ѝ развитие започва през 2019 г. и продължава до момента като докторант в редовна форма на обучение във Филиал – Сливен към Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ Варна, Катедра „Здравни грижи“.

От 2019 година Донка Султанова е докторант в редовна форма на обучение в Докторската програма по „Управление на здравните грижи“ във Филиал – Сливен към Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ Варна, Катедра „Здравни грижи.

Ръководи занятия по учебни дисциплини - Провежда клинична практика със студенти от специалност „Медицинска сестра“ в Детско отделение.

Има 4 научни публикации и една под печат. Използва английски и руски език.

Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд, разработен от Донка Султанова, е в обем от 137 страници, със стандартната за професионалното направление структура. Включва: Въведение (2 стр.). Литературен обзор (37 стр.), Цел, задачи, методика и организация на проучването (3 стр.), Резултати от собствени проучвания и обсъждане (71 стр.). Изводи, приноси и използвана литература (15 стр.) и 2 приложения. Илюстриран е с 91 фигури, 1 таблица. Библиографската справка съдържа 175 заглавия, от които на кирилица 59 и 116 на латиница.

Оценка актуалността на темата

Предоставянето на качествени здравни грижи и контрола на инфекциите за педиатричните пациенти, представлява приоритет не само в здравеопазните системи в световен мащаб, но и в нашата страна. Вътреболничните инфекции са значим проблем, и развитието им може да доведе до инвалидизация и смъртност при хоспитализираните пациенти и особено при децата поради физиологичните особености свързани с възрастта.

Инфекциите свързани с медицинското обслужване водят и до удължен болничен престой, който от своя страна е свързан с допълнителни финансови разходи.

Всички държавни политики и институции са ангажирани в разработването на стратегии и програми за превенция и контрол на инфекциите, които да са възможно най-лесно приложими в здравните заведения, и да свеждат до минимум рисковете от предаване на патогени, както посочва докторантката. Ето защо актуалността на дисертационният труд не може да се подлага на съмнение според мен.

В дисертационният си труд Донка Султанова насочва нашето внимание към превенцията и контролът на инфекциите свързани с медицинското обслужване в детските отделения и клиники. Това е процес, който изисква висока отговорност. Налага се периодично обучение и предоставяне на актуална информация на специалистите по здравни грижи, стимулиране и мотивиране на медицинският и немедицинският персонал за борба с тези инфекции. Уместно е непрекъснато осъвременяване на програмите за профилактика и контрол в съответствие със специфичните особености на педиатричните пациенти.

Проучването на специфичните особености при провеждане на здравните грижи в педиатричните отделения, организацията на инфекциозния контрол в тях, както и нагласите и знанията на персонала относно превенция и профилактика на вътреболничните инфекции, поставя сериозни въпроси, в областта на здравеопазването, социалните грижи и образованието. Това прави избраната от Донка Султанова тема значима, актуална, интересна и дисертабилна.

Литературен обзор

Литературният обзор в структурно отношение включва 4 части, посветени на различни аспекти на изучавания проблем:

Първата част логично въвежда в дефиниране на понятията и характеристиките на физиологичните и патологичните особености на детската възраст и възрастовите класификации. На базата на издирени литературни източници авторката е проследила периодите на детската възраст от момента на раждането на детето до края на юношеството.

Втората част представя организация на здравното обслужване в детска възраст. Коментира Конвенцията за правата на детето на Организацията на обединените нации, според която дете е всяко лице на възраст под 18 години, освен ако според закона, приложим по отношение на детето, то не навършва пълнолетие на по-ранна възраст. Спира се на влиянието на стандарта на живот върху почти всички аспекти на здравеопазването с акцент върху лошата хигиена и недохранването, които увеличават риска от заболявания особено инфекциозните. Представя основните фактори влияещи върху детското оцеляване, а именно оскъдно здравеопазване, по-ниска превенция на заболяванията, затруднен достъп до здравни услуги, компрометирани грижи поради липсата на обучени лекари, здравни специалисти, оборудване, лекарства и др.

В трета част на литературният обзор намирам за задълбочено описани изискванията за медицинското обслужване на децата, включващи спецификата на здравните грижи в

детското здравеопазване. Представени са и медицинските стандарти в педиатрията, както и честота на разпространение на инфекциите свързани с медицинското обслужване с акцент върху спецификата на инфекциите, мерките на контрола и превенцията в детско отделение.

В последната част от Литературният обзор са обобщени резултатите от проучване на честотата на разпространение на вътреболничните инфекции и изискванията в условията на детския стационар. В допълнение подробно е развита темата за спецификата и мерките на контрола и превенцията на инфекциите в детските отделения. Става ясно, че инфекциите свързани с медицинското обслужване представляват нарастващ проблем в съвременната медицина. Въздействието им включва продължителен болничен престой, дългосрочна инвалидност, повишена устойчивост на микроорганизмите към антимикробни средства, огромно допълнително финансово натоварване, високи разходи за пациентите и техните семейства и прекомерна смърт.

Литературният обзор и библиографската справка издават широка информираност по разглежданата тема.

Методология на проучването

В глава II-ра Донка Султанова е представила цел, задачи, хипотези и методология на дисертационния труд.

Основната цел е точно и ясно поставена: „Да се проучат спецификите на здравните грижи в педиатричните отделения, свързаната с тях организация на инфекциозния контрол, както и информираността и нагласите на персонала относно контрола на вътреболничните инфекции“. Разработена е в 5 коректно формулирани задачи, изпълнението на които отразява извършената от докторантката изследователска работа. Заложени са 4 работни хипотези. Методиката е подробно представена. В проучването са включени 118 лица, разпределени в три групи респонденти:

I група - 46 медицински сестри, полагащи здравни грижи в педиатричните структури на МБАЛ „Д-р Иван Селимински“ АД, гр. Сливен и УМБАЛ „Св. Марина“ ЕАД – Варна.

II група - 60 студенти от специалност „Медицинска сестра“, обучаващи се във Филиал Сливен към МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна.

III група - 12 санитарни работещи в детско отделение на МБАЛ „Д-р Иван Селимински“ АД – Сливен.

Проучването е осъществено, чрез два вида анонимни анкетни карти в градовете Сливен и Варна. Анкетното проучване сред специалистите по здравни грижи санитарите и студентите е проведено в отделенията по детски болести, в които работят/провеждат клинична практика. Проучването е извършено самостоятелно в периода 01.12.2021 – 31.05.2022 г.

Резултатите от собственото проучване и тяхното обсъждане докторантката представя в **Глава трета** на дисертационния труд.

След провеждане на първото анкетно проучване - Анкетна карта № 1, което е с цел да се оцени информираността на медицинските сестри, студентите и санитарите относно отговорността и осъществяване на дейностите по профилактиката и контрола на нозокомиалните инфекции, законово установения медицински стандарт, както и факторите, определящи риска от възникване на такива инфекции. Резултатите показват, че относителният дял на информираност с малък превес е в полза на студентите, спрямо медицинските сестри. Повече от половината от анкетирания студенти посочват пълна запознатост с факторите, определящи риска за възникване на вътреболничните инфекции, а относителният дял на медицинските сестри е половината от анкетиранияте. Според докторантката тези разлики не са изненадващи тъй като студентите получават адекватна информация по време на теоретичното си обучение, което е актуално и съпътства провеждането на клинична практика в здравните заведения за болнична помощ, а медицинските сестри реално притежават базови познания по въпросите, които на практика вероятно не се актуализират и се изместват от рутинността в професията.

С втората група въпроси от анкетната карта се цели да се провери степента на запознатост на медицинските сестри, студентите и санитарите относно предпазните мерки за превенция и контрол на вътреболничните инфекции. Установено е, че и в трите групи относителният дял на информираните не превишава 50%, което потвърждава известни познания, но те не са убедителни и това дава основание за възникване на предположаем риск по време на работа. Малък дял - 6,6% от анкетиранияте студенти признават, че нямат познания по въпроса, което говори за вероятни пропуски в теоретичен аспект и съответно също носи известен риск на практика.

С третата група въпроси се цели да се провери до каква степен се прилагат на практика предпазните мерки за превенция и контрол на вътреболничните инфекции в условията на детския стационар. Близко половината от анкетиранияте от групата на специалистите по здравни грижи и от студентите и под една пета от санитарите заявяват, че са напълно запознати. Прави впечатление, че относителният дял на студентите взема превес, което на практика се оправдава с актуалната информация, която получават на теория успоредно с провеждането на клинична практика. Интерес буди противоречието между отговорите на санитарите, което вероятно произлиза от високият относителен дял на тези, които твърдят, че са запознати със стандартните предпазни мерки и много по-ниския относителен дял на тези, които реално знаят какво включват тези мерки и кога се прилагат. Това показва, че при тази група респонденти вероятно са информирани, но не достатъчно.

С последните въпроси от анкетата се цели да се провери необходимостта от допълнителна информация относно проблема: вътреболнични инфекции в отделение по педиатрия. Резултатите показват, че като работещи в тези отделения, специалистите по здравни грижи и санитарите в различна степен отчитат, че познанията им по въпроса е необходимо да бъдат актуализирани. Студентите вероятно считат, че теоретичната

подготовка, която е заложена в програмата за обучение е напълно изчерпателна и добре усвоена от тях.

Програмирано интервю под формата на Анкетна карта № 2, съдържащо 10 въпроса насочени към специалисти по здравни грижи, работещи в детско отделение и студенти от специалност „Медицинска сестра“, провеждащи клинична практика в детско отделение. Интервюто дава информация във връзка с отговорностите на специалистите по здравни грижи и студентите от специалност „Медицинска сестра“ относно специфичните особености свързани с превенцията и контрола на вътреболничните инфекции конкретно за педиатричните отделения. Медицинските сестри от позицията си на работещи в отделенията, имат по-ясна преценка относно дейностите свързани с ограничаването на рисковете от възникване на инфекция и съответно по-реална представа за слабите места в организацията на работа. Докато студентите от своя страна прекарват много по-малко време в отделенията по педиатрия и не са достатъчно запознати с цялостната организация на мероприятията и мерките за ограничаване на рисковете от вътреболничните инфекции.

На базата на резултатите от направеното проучване, анализа на литературата и международния опит са формулирани 12 извода, които в синтезиран вид отразяват резултатите от проучването. Изводите като цяло отразяват реализирането на поставените задачи на проучването. Бих препоръчала на Донка Султанова да продължи да работи по избраната тема, като подготви информационен материал в подходяща форма в издание, предназначено за медицински специалисти, което би могло да бъде полезен край на положените усилия от докторантката.

Приносите са формулирани с общо звучене. Във връзка с дисертационния труд докторантката е представила три публикации в които тя е единствен автор.

Авторефератът отговаря по структура на общоприетите изисквания. Съдържанието на дисертационния труд е отразено пълно и точно. Представени са най-съществените резултати и установените зависимости, както и изводите и приносите от проучването.

Бележките ми към дисертационния труд са посочени в съответните места в становището.

Заклучение: Представеният дисертационен труд „Особености на здравните грижи в детско отделение и контрола на инфекциите“ показва задълбочено владение на изследваната материя от докторантката. Оценявам значимостта и актуалността на темата на дисертационния труд. Донка Султанова е избрала не случайно темата на дисертационния си труд, водена от професионалния си опит в сферата на сестринските грижи. При разработване на дисертационния си труд докторантката демонстрира умения за прилагане на методологията на научно-изследователската работа, което е една от целите на докторантското обучение. Проведеното изследване отговаря на поставените задачи.

На основание на горепосоченото давам своя положителен вот и предлагам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително за присъждане на

образователна и научна степен „Доктор” по научната специалност „Управление на здравните грижи“ на Донка Трифонова Султанова.

06.09.2022г.

Варна

Доц. Силвия Филкова, д. оз.